

Α.Π. 4316

Αθήνα 10 Ιουλίου 2024

Απόφαση - Ανακοίνωση του ΣΑΔΑΣ Τμ. Αττικής για τον Ιδιωτικό «Διεθνή Διαγωνισμό Αρχιτεκτονικών Ιδεών» για τη Γυάρο

Ο ΣΑΔΑΣ Τμ. Αττικής καταδικάζει κάθε εναλλακτικό σχέδιο «αξιοποίησης» δηλαδή επιχειρηματικής εκμετάλλευσης της Γυάρου. Το μόνο που χρειάζεται η Γυάρος είναι η διατήρηση και η ανάδειξη των υλικών τεκμηρίων ιστορικής μνήμης του νησιού ως τόπου εξορίας κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου και της Χούντας, των αρχαιολογικών καταλοίπων καθώς και του περιβαλλοντικού της πλούτου.

- Το νησί της Γυάρου στη μεταπολίτευση μετατράπηκε σε πεδίο βολής του Πολεμικού Ναυτικού, μέχρι τον αποχαρακτηρισμό της από Ναυτικό Οχυρό το 2002.
- Το Σεπτέμβριο του 2001, με Απόφαση του Υπουργείου Αιγαίου στη βάση του ΓΟΚ (ΦΕΚ Δ'772), το κτίριο των φυλακών, καθώς και όλα τα κτίρια, εγκαταστάσεις και κατασκευές που βρίσκονται στην περιοχή των πέντε όρμων, χαρακτηρίζονται ως διατηρητέα και επιτρέπεται μόνο «η εισαγωγή χρήσεων συμβατών με τον ιστορικό τους χαρακτήρα».
- Το Δεκέμβριο του ίδιου έτους, με Απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού (ΦΕΚ Β'1680), χαρακτηρίζεται το σύνολο του νησιού ως ιστορικός τόπος, καθώς και το σύνολο των κτιρίων ως ιστορικά διατηρητέα μνημεία.

Στη συνέχεια, το Υπουργείο Αιγαίου ανέθεσε σε ερευνητική ομάδα της Σχολής Αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ, με επιστημονική υπεύθυνη την αείμνηστη συναδέλφισσα Άννη Βρυχέα, την εκπόνηση προγράμματος για τη δημιουργία δικτύου διαδρομών ιστορικής μνήμης στον χώρο των στρατοπέδων του νησιού, με την ενεργό συμμετοχή στον καθορισμό των προγραμματικών στόχων, εκπροσώπων των κρατούμενων από όλες τις περιόδους λειτουργίας του τόπου εξορίας.

Οι προτάσεις του προγράμματος εγκρίθηκαν αλλά ουδέποτε υλοποιήθηκαν.

- Αντίθετα, το 2011, νέα Απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού (ΦΕΚ ΑΑΠ 182), αναοριοθετεί τον ιστορικό τόπο, αποχαρακτηρίζοντας το μεγαλύτερο μέρος του νησιού έξω από την περιοχή των πέντε όρμων, παρόλο που σύμφωνα με την §1 του άρθρου 12 του Ν.3028/2002 «οι αρχαιολογικοί χώροι κηρύσσονται και οριοθετούνται ή αναοριοθετούνται με βάση τα δεδομένα αρχαιολογικής έρευνας πεδίου» και τέτοια δεδομένα δεν προσκομίζονται.

Αυτό που πραγματικά συμβαίνει είναι η παρέμβαση του κράτους προκειμένου να υπηρετήσει επιχειρηματικούς σχεδιασμούς για τη χωροθέτηση ανεμογεννητριών που θα καλύπτουν το σύνολο σχεδόν των κορυφογραμμών του νησιού και η οποία, όχι μόνο δεν συνάδει με τον χαρακτηρισμό «ιστορικός τόπος», αλλά αποτελεί βάνανυση προσβολή της ιστορικής μνήμης.

Επιπλέον, οι ανεμογεννήτριες, οι οποίες ακόμα απεικονίζονται στους σχετικούς χάρτες της ΡΑΑΕΥ (πρώην ΡΑΕ), επιχειρείται να χωροθετηθούν εντός των περιοχών Natura που υπερκαλύπτουν ένα νησί, στο οποίο η σχετικά μακρόχρονη απουσία έντονων ανθρώπινων δραστηριοτήτων κατέστησε πολύτιμο και για την διατήρηση της βιοποικιλότητας, αποκαλύπτοντας ότι τα «πράσινα» επενδυτικά σχέδια των επιχειρηματικών ομίλων που δραστηριοποιούνται στις ΑΠΕ συχνά καταστρέφουν το περιβάλλον στο όνομα της προστασίας του.

Το νησί και ο θαλάσσιος χώρος σε απόσταση 3 ναυτικών μιλίων από την ακτογραμμή του, αποτελούν ταυτόχρονα δύο αλληλοεπικαλυπτόμενες περιοχές του δικτύου Natura, μία Ειδική Ζώνη Διατήρησης για τα είδη και τους οικοτόπους και μία Ζώνη Ειδικής Προστασίας για τα πουλιά.

- Μάλιστα το 2015, με Απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης (ΦΕΚ Δ'463), η θαλάσσια ζώνη γύρω από το νησί, συμπεριλαμβανομένης και της χερσαίας ζώνης 50 μέτρων από την ακτογραμμή, χαρακτηρίζονται Θαλάσσιο Καταφύγιο Άγριας Ζωής.
- Τέλος, το 2019, με Απόφαση του Υπουργείου Περιβάλλοντος (ΦΕΚ Δ'389), ολόκληρη η χερσαία και θαλάσσια περιοχή της Γυάρου χωρίζεται σε ζώνες προστασίας, οι οποίες δεν προβλέπουν καμία εγκατάσταση ΑΠΕ και καμία νέα δόμηση, επιτρέποντας από ανθρώπινες δραστηριότητες στην χερσαία ζώνη μόνο την «επίσκεψη και ξενάγηση επισκεπτών, μόνο κατά τη διάρκεια της μέρας».

Σήμερα, ο Διεθνής Διεπιστημονικός Διαγωνισμός για το μέλλον της Γυάρου, που συνδιοργανώνει ο όμιλος ALUMIL με τη ΜΚΟ Aegeas της εφοπλιστικής οικογένειας Μαρτίνου και την υποστήριξη του ΤΕΕ και του ΟΦΥΠΕΚΑ, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, του Υπουργείου Πολιτισμού και της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, αποτελεί το πρώτο βήμα για την υλοποίηση ενός σχεδίου αλλοίωσης του χαρακτήρα του νησιού.

Κανένας ιδιωτικός όμιλος δεν δικαιούται να διοργανώνει διεθνείς επιστημονικούς διαγωνισμούς, όχι μόνο για τόπους ιστορικής μνήμης, αλλά και γενικότερα για δημόσια γη και υποδομές που δεν του ανήκουν.

Η διαδικασία του «Διεθνούς Αρχιτεκτονικού Διαγωνισμού Ιδεών» χρησιμοποιείται, ακόμη μία φορά, για να εκχωρηθεί η διαχείριση της ιστορικής μνήμης στην ικανοποίηση και την προβολή ιδιωτικών συμφερόντων, κατά παράβαση του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου. Πρόκειται για απαράδεκτο πολιτικό γεγονός, το οποίο δυστυχώς επιδίωξαν να επικυρώσουν με την συμμετοχή και παρουσία τους πρόσωπα όπως ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Πρόεδρος του ΤΕΕ, ο Πρύτανης του ΕΜΠ, κ.ά. Πέρα από την «αίγλη» που προσδίδει στο εγχείρημα ο «Διεθνής Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός Ιδεών», το κυριότερο είναι ότι δεσμεύει το Δημόσιο στην υλοποίηση του σχεδίου.

Υπάρχει ήδη η αρνητική πείρα απ' τον προηγούμενο διεθνή αρχιτεκτονικό διαγωνισμό που συνδιοργανώθηκε απ' την ALUMIL με τη στήριξη της UIA, του ΤΕΕ Κ. Μακεδονίας και του ΣΑΘ για την ανάπτυξη του Δυτικού Παράλιου Μετώπου της Θεσσαλονίκης. Αποτέλεσε στην ουσία το «όχημα» για την υλοποίηση κερδοφόρων επενδύσεων συγκεκριμένων ομίλων στην περιοχή.

Στην ουσία πίσω απ' τις διακηρύξεις για μετατροπή της Γυάρου σε «πράσινο, ενεργειακό αυτόνομο νησί» και σε περιοχή «τουρισμού χαμηλού αντίκτυπου», κρύβονται διάφορα ανταγωνιστικά σχέδια που οδηγούν στην ακύρωση της δυνατότητας αποκατάστασης του νησιού ως χώρου ιστορικής μνήμης. Αυτό θα είναι και το αποτέλεσμα της λειτουργίας ερευνητικών κέντρων και χώρων ολιγοήμερης παραμονής τουριστών, εκεί που κάποτε υπήρχαν φυλακές.

Η μεθοδολογία είναι ήδη δοκιμασμένη. Ένας ισχυρός ιδιώτης, στην περίπτωση μας μια εταιρεία κατασκευαστικών υλικών που θέλει να υλοποιήσει τον επιχειρηματικό σχεδιασμό της, καθώς και ένα ίδρυμα του εφοπλιστικού κεφαλαίου, προκηρύσσουν έναν διαγωνισμό με όρους κομμένους και ραμμένους στα μέτρα που καθορίζουν οι ίδιοι με γνώμονα το κέρδος.

Την ίδια στιγμή η κυβέρνηση που έχει πετύχει νομοθετικά την εξαίρεση πλήθους έργων από την υποχρέωση διεξαγωγής δημόσιου αρχιτεκτονικού διαγωνισμού υπό συγκεκριμένους και καθορισμένους όρους και προϋποθέσεις, κάνει τον σπόνσορα του ιδιωτικού διαγωνισμού.

Έτσι οι πλούσιοι και ισχυροί αποκτούν το προνόμιο να σχεδιάζουν κατά τις προτιμήσεις τους τον δημόσιο χώρο, και εμείς οι υπόλοιποι αναμένεται απλά να τους χειροκροτούμε και να τους θαυμάζουμε. Ειδικά στην συγκεκριμένη περίπτωση, η πρόθεση μετατροπής σε «water & energy self – sufficient Hub» των φυλακών που έχτισαν με τα χέρια τους οι κρατούμενοι σε συνθήκες καταναγκαστικής εργασίας, είναι ιδιαίτερα αλαζονική και προκλητική.

Ασφαλώς δεν περιμένουμε να διαφυλάξει την ιστορική μνήμη ένα κράτος που «εξισώνει» το φασισμό με τον κομμουνισμό, το κράτος της δικτατορίας του κεφαλαίου.

Με ευθύνη όλων διαδοχικά των κυβερνήσεων, δεν υπήρξε καμία μέριμνα για την προστασία και ανάδειξη της ιστορίας της Γυάρου. Τα κτίρια των φυλακών και άλλες εγκαταστάσεις έχουν υποστεί πολλαπλές καταστροφές αφημένα στη φθορά του χρόνου. Ωστόσο η εγκατάλειψη της Γυάρου από το αστικό κράτος δε νομιμοποιεί οποιαδήποτε επιχειρηματική εκμετάλλευση του μαρτυρικού νησιού στο όνομα της προστασίας του.

- Το τμήμα Αττικής του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ συντάσσεται με τις έως τώρα αποφάσεις φορέων και συλλόγων και ειδικά με τη σχετική ανακοίνωση του ΣΦΕΑ (1697-1974).
- Απαιτεί από τη νέα Διοίκηση του ΤΕΕ να αποσύρει την «υπογραφή» της απ' το κερδοφόρο Project για τη Γυάρο που προσβάλλει τους εκατοντάδες εξόριστους που βρίσκονται στη ζωή, τους απογόνους τους, αλλά και το λαό και τη νεολαία που τιμούν την ιστορία της Γυάρου, την ιστορία του λαού μας. Όλες οι συστημικές παρατάξεις του ΤΕΕ είναι συνένοχες γι' αυτή την απόφαση.
- Να δοθεί άμεσα γενναία κρατική χρηματοδότηση για να προχωρήσει η αποκατάσταση των ιστορικών κτιρίων και η δημιουργία υποδομών για να καταστεί το νησί επισκέψιμο. Σε αυτό το πλαίσιο καλούμε να αναλάβουν οι αρμόδιοι φορείς του δημοσίου με τη συμμετοχή του ΣΑΔΑΣ-ΠΕΑ τη διεξαγωγή αρχιτεκτονικού διαγωνισμού για την προώθηση συγκεκριμένης πρότασης – πλαίσιο για την απόλυτη

προστασία και την ανάδειξη της ιστορικής μνήμης της Γυάρου και άλλων αντίστοιχων τόπων εξορίας που ρημάζουν.

- Καλούμε τους συναδέλφους να μη νομιμοποιήσουν και να απέχουν απ' τη διαγωνιστική διαδικασία.
- Απαιτούμε απ' το κράτος, το ΥΠΕΝ και το ΥΠΠΟΑ, να σταματήσουν κάθε σχέδιο μετατροπής της Γυάρου σε πεδίο επιχειρηματικής «αξιοποίησης».
- Να καταργηθεί η υπ' αριθ. ΥΠΠΟΤ/ΔΝΣΑΚ/58658/1129/2011 Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ ΑΑΠ 182) που αναοριοθέτησε την έκταση της περιοχής που κηρύσσεται ιστορικός τόπος, αποχαρακτηρίζοντας το μεγαλύτερο μέρος του νησιού της Γυάρου για την εξυπηρέτηση ιδιωτικών συμφερόντων.
- Δηλώνουμε ότι θα λάβουμε σχετικές αγωνιστικές πρωτοβουλίες με τον ΣΦΕΑ, άλλους επιστημονικούς συλλόγους μηχανικών, φορείς και σωματεία μισθωτών μηχανικών του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα για την ακύρωση αυτού του ανοσιουργήματος σε βάρος της ιστορικής συλλογικής μνήμης των Λαϊκών Αγώνων και Θυσιών.

Για το Διοικητικό Συμβούλιο

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Κώστας Βουρεκάς



ΣΑΔΑΣ - ΤΜΗΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Ο ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Απόστολος Τσιάμης